

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

LPKTS puslapis interne: <http://www.lpkts.lt>

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SAJUNGOS SAVAITRAŠTIS

* 2016 m. sausio 22 d. *

Jonavoje paminėta Laisvės gynėjų diena

Sausio 13-ąją nuo ankstyvo ryto iki vėlaus vakaro Jonavoje vyko renginiai, skirti prisiminti Sausio įvykius Vilniuje ir 25-ąjį kartą paminėti Laisvės gynėjų dieną. Renginiuose dalyvavo Jonaviečiai, atstovaujantys skirtingoms kartoms, skirtingoms įstaigoms ir organizacijoms. Juos vienijo ne tik pakili šventinė nuotaika, bet ir gilus patriotiškumo jausmas, tikėjimas gerese ateitimi.

Klastojo faktus ir anksčiau

Pilietinė akcija „Atmintis gyva, nes liudija“ – populiarū ne tik kituose šalių miestuose ir miesteliuose, bet ir Jonavoje. Aštuntą valandą ryto daugelis gyventojų dešimčiai minučių užgesino šviesą savo namuose ar darbo kabinetuose ir uždegė atminimo žvakutes languose. Ispūdingai atrodė Jonavos Janinos Miščiukaitės meno mokyklos, rajono savivaldybės, daugelio ugdymo įstaigų pastatų langai. Žiemiško ryto tamsoje degančios žvakutės simbolizavo gyvybę, šviesą, atminimą ir viltį.

Prie Jonavos krašto muziejaus tradiciškai buvo padėta gėlių ir uždegtą žvakių. Dailės skyriuje įvyko susitikimas su istoriku prof. Valdu Rakučiu. Svečias pasidalijo prisiminimais apie Sausio 13-osios įvykius, apie prieš 25 metus patirtus išgyvenimus.

Gausiai susirinkusiesiems V. Rakutis akcentavo, kad jaunajai kartai reikia suprantamai paaiškinti ir kitus istorinius faktus. „Informacinis karas vyko ir anksčiau. Istorinių faktų klastojimas pirmiausia buvo nukreiptas į tuos, kurie nesidomėjo praeitim. Daugeliui teko susidurti su sudėtingais diplomatiniais „žaidimais“. Atsakingi asmenys turėjo diplomatiškai įtikinti daug abejoniu turinčius kitų šalių atstovus, patiekti realią situaciją Lietuvos, kai 1990 metų kovo 11 dieną buvo paskelbtas Lietuvos nepriklausomas valstybės atkūrimas“, – sakė istorikas.

Ragino rašyti atsiminimus

Kovo 11-ąją ir Sausio 13-ąją, anot lektorius, kūrė vėlyvojo sovietmečio karta, kurios astovai – senelių užauginti vaikai ir vaikaičiai, atsineš daug vertybų iš tarpukario Lietuvos.

Prieš 25 metus, per lemingus šaliai įvykius, žmonės jautė pareigą ginti laisvę. „Aktyviai veikė trys didžiulės grupės. Tai esantieji parlamentoiduojančių susirinkusieji jo prieigose ir informaciją užsienyje skelbiantys lietuvių. Ne paslapčiai, kai kurie dirbantieji atsakinguose postuose atskleidė savo tikrajį veidą. Lemiamu šaliai momentu jie kažkur išvažiavo ir liko abejingi tam, kas vyko Lietuvos širdyje – Vilniuje, – kalbėjo V. Rakutis. – Vis dėlto Sausio 13-oji Laisvės gynėjams tapo lemiamo mūšio ir pergalės diena. Tad kviečiu ne liūdėti žuvusių, o džiugiai švēsti. Raginu to laikotarpiu įvykių liudininkus rašyti atsiminimus ir juos nešti į šį muziejų.“

Po paskaitos Krašto muziejuje nuskambėjo Raimundo Samulevičiaus progimnazijoje veikiančios Lietuvos didžiojo kunigaikščio Algirdo skautų draugovės atstovų dainuoja partizanų daina, Jonavos buvusių politinių kalinių ir tremtinių choro „Viltis“ patriotinės dainos.

Beje, tądien Jonavos viešosios bibliotekos Interneto skaitykloje įvyko netradicinio ugdymo pamoka „Sausio 13-oji. Gyva atmintis“. Joje dalyvavo grupė Jeronimo Ralio gimnazijos, kai kurių kitų ugdymo įstaigų moksleivai ir kiti besidomintieji istorija. Pamoką vedusi profesionali gidė Dana Astromskienė smulkiau papasakojo, kaip per 25 metus lietuvių elgesį, požiūri į aplinką pakeitė iškovota laisvę. Visi klausėsi posmų apie meilę Tėvynėi, žūrėjo Augustės Tamutytės sukurtą filmą apie Sausio 13-ąją. Be to, Viešojoje bibliotekoje buvo atidaryta spaudinių paroda. Atidaryme prisiminimais dalijosi istorijos mokytoja Gražina Dabušienė.

Vidurdienį Jonavos Šv. Apaštalo Jokūbo bažnyčioje šv. Mišios buvo au-kojamos už žuvusius Laisvės gynėjus. (keliamas į 2 psl.)

Atminimo laužas prie Veiverių „Skausmo kalnelio“

Sausio 12-osios vakarą prie Veiverių „Skausmo kalnelio“ pagerbtai Laisvės kovotojus ir Sausio 13-ąjį žuvusiuosius susirinko gausus Prienų krašto gyventojų būrys. Juos sukvietė LPKTS Prienų filialo tarybos nariai, Veiverių seniūnijos ir Veiverių kultūros ir laisvalaikio centro darbuotojai. LPKTS Prienų filialo pirmininkė Dalytė Raslavicienė rūpesčiu „Skausmo kalnelis“ pasipuošė įvairių spalvėmis žvakelėmis. Didžiulis laužas pleveno sakralinio Lietuvos partizanų kalnelio papédėje, skleisdamas ugnies ir susirinkusių širdžių šilumą. Laužą užkūrė Veiverių seniūnas Vaclovas Ramanauskas ir Šališkių girininkijos girininko pavaduotojas Vytas Matjošaitis.

Tylos minute pagerbėme Sausio 13-ąjį žuvusius ir prieš kelias dienas Amžiniojo poilsio pas savo bendražygius „Skausmo kalnelyje“ atgulusi mūsų kraštiečių Tauro apygardos partizaną, Prienų miesto garbės pilietį, LPKTS Garbės pirmininką Antaną Lukšą. Ap-

supę ratu laužą klausėmės skaudžių Sausio 13-osios įvykių liudininkės Dalytės Raslavicienės prisiminimą. Jai su kita buvusiai tremtiniai tekone tik budėti prie parlamento, bet ir dalyvauti Sausio 13-ąjį žuvusiuosius laidotuvėse. Prisiminimais dalijosi ir kiti prieš 25 metus dalyvavę apgintant mūsų valstybės nepriklausomybę.

Po pasiskymų skambėjo Veiverių kultūros ir laisvalaikio centro ansamblis „Radasta“ dainuoja partizanų dainos. Vaišinomės karšta arbata ir nors buvo žiemiškai žvarbu, tačiau niekas neskubėjo skirstytis. Džiaugėsi širdis, kad nors šią valandą vėl esame vieningi. LPKTS Prienų filialo pirmininkė Dalytė Raslavicienė nuoširdžiai padėkojo susirinkusiesiems pagerbtai Tėvynės Laisvės kovotojus ir gynėjus, nes Sausio 13-ąjį žuvusieji – tai Lietuvos partizanų kovos už laisvę tėsinys.

**Audronė LAZDAUSKIENĖ,
LPKTS Prienų filialo tarybos
narė**

Sausio 13-osios įvykių 25-mečio minėjimas Klaipėdoje

Sausio 12-ąją Klaipėdos buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai kartu su TS-LKD partijos nariais susirinko prie buveinės eksponuojamų žuvusių didvyrių nuotraukų stendo paminėti tragiskų 1991-ųjų sausio įvykių, pagerbtai žuvusių Lietuvos didvyrių, prisiminėti, padainuoti patriotinių dainų, pabūti kartu jaučiant šalia stovinčiojo petį ir ranką...

Minėjimą pradėjo Klaipėdos PKT sąjungos pirmininkas V. Mickus. Buvo skaitomos žuvusių didvyrių pavardės, jų atminimas pagerbtas tylos minute. Minint Sausio 13-osios įvykių 25-metį savo trumpa prasminga kalba pirmininkas ragino prisiminti ne tik laisvę apgynusius Didvyrius ir jų nepamatuoja-

mą auką, bet ir buvusių vienybę, tikėjimą Laisve, tikėjimą, kad galime labai daug – apginti ir išsaugoti Lietuvos nepriklausomybę.

Klaipėdos miesto tarybos narys, TS-LKD Klaipėdos sueigos pirmininkės pavaduotojas R. Didžiokas, prisiminės 1991-ųjų sausio 13-osios įvykius, ragino didžiuotis savo žuvusiai didvyriais, didžiuotis savo pasiekta pergale prieš žiaurų, ginkluotą okupantą.

Minėjimo dalyviai kartu su Klaipėdos politinių kalinių ir tremtinii choru „Atminties gaida“ sugiedojė Lietuvos himną, giesmę Marija Marija, dainavo patriotines, tautines dainas.

(keliamas į 4 psl.)

Kad išliktume stipri ir šviesi Lietuva

Kunigo Roberto GRIGO kalba Seime Laisvės gynėjų dienos 25-ųjų metinių minėjime

*...Sunkus buvo tankas,
kuris ant tavęs
užvažiavo,
Plieniniai ir aštrūs
vikšrai, kurie
draskė susmigę.
Ar spėjai sušukti – ir ką?
– dangui, rytdienai,
mamai? –
Tėvynė! Ir laisvės –
šviesos – kupina
begalybę!*

*Bet tavajį kūną į
žemę įspaudė
metalas,
I taurę suliejo drauge
su krauju savanorių.
O siela pakilo, ir vėl –
antrą kartą –
pastojo jiems kelia
Nematomu milžinu.
Ir tankai sustojo.*

Praėjus metams po neginkluotų Lietuvos laisvės karių žūties Vilniuje, taip bandžiau išreikšti mūsų bendrą patirtį ir išgyvenimus prieš 25 metus čia, unikaliose žmonijos fronto linijose.

Apvaizdos gerumas leido mūsų tautai patirti ir pasaulio istorijai palikti nedala sutinkamą pamoką. Mes žinome ir TV žiniose kasdien matome, kaip vyksta išprastinės žmonių kovos už laisvę arba tai, kas laikoma laisve: kaukėmis veidus prisdengę jaunuoliai svaido akmenis įkokiu nors specialiųjų dalinių grandinę; sprogsta Molotovo kokteiliai, abi pusės talžo viena kitą lazdomis, pykčio perkreiptais veidais skanduoja šukiai. Paskui, po laimėtų ar pralaimėtų mūšių, savo darbą atlieka medikai ir duobkasiai. Kaip akmens am-

žiuje, kaip tendencingai niekinamais viduramžiais, taip ir savo pažangumu besididžiuojančiam 21 amžiuje (pažvelkite į bado blokadomis marinamus apgultus Sirijos miestus). Anot Aleksandro Solženycino ižvalgos „Gulago archipelage“: „Mušti prieš kuoka – tai mokėjo ir urvinis žmogus.“

Šiame kontekste, kurio tarisi stengiasi nepastebeti galinėji pasaulio lyderiai, nuolat užsiėmę rutininiais verslo, finansų, politiškai korektiškų teisybės slėpimo reikalais – ne-pastebeti, kad iki šiol mes, kaip konkuruojančios primatų bandos pirmynkiščiame miške, nesiliaujame moderniaisiais ginklais medžioti vieni kitus, savo rūšies brolius. Šiame fone Lietuvos išsivadavimo kelias yra vertas apmąstymo.

Mes susidūrėme su visu agresijos, politinio smurto ir „vyresniojo brolio“ arogancijos bjaurumu – tokį pasauliję nuolat matome ir šiandien, galinčių valstybių ir tautų vykdama mažesniųjų ir silpniesniųjų atžvilgiu. Bet neatsakėme tuo pačiu, tarsi natūraliu ir logišku atoveiksmiu. I okupanto smogikus Vilniuje iš mūsų pusės nelėkė akmenys, lazdos ir kulkos. Kentėme smurtą, bet neatsakėme smurtu. Stovėjome prieš jų šarvuočius ir durtuvus, dainavome apie mums brangių dalykus. Apie tai, dėl ko čia buvome, dėl ko rinkomės būti mirties akivaizdoje ir ne-sitraukti. Tautos dvasia, kultūra – prieš brutalią karinę prie-vartą. Daina – prieš Kalašnikovų kulkas. Ir (tariama) mūsų silpnybė paradoksai tapo mūsų didžiausia jėga. Imperi-

nė prievarotos mašina apnuogino prieš pasaulio viešąją nuomonę visą savo menkytę. Nai-kinama, bet nesmurtaujanti Lietuva iškilo kaip kankinių žemė ir laimėjo visuotines simpatijas. Prieš moralinį lietuvių pranašumą ir Sausio 13-osios kraują ēmė blankti propagandinis „gorbio demokrato“ žavesys. Galbūt Kristaus kvietimas nugalėti blogi neperimant smurtinių to paties blogio kovos būdų nėra jau toks naivus ir negyvenimiškas.

Būdami tokio nepaprasto dvasinės kovos paveldo dalininkai, manau, turime ir svarbių ipareigojimų vieni kitiems, ypač vadinais politinė klasė – savo tautai. Sausio 13-osios auka ir grožis bus beprasmių, jei neišsaugosime savo tautos.

Kai nuolat girdime apie senų ir jaunu žmonių, vaikų alkoholines žudynes mūsų mie-tuose ir kaimuose, kai važiuodami visais keliais matome nesuskaičiuojamas žvakeles ir kryželius žūcių – dažniausiai girtų – vietose, sunku atskratyti minties, kad politikai, Seimo nariai, visa tai žinodami, metų metus diskutuoja, ar būtina griežčiausiai, visais įmanomais būdais riboti alkoholio prieinamumą, kad jie nemyli savo tautos. Nekenčia Lietuvos, panašiai kaip „Alfa“ smogikai prieš 25 metus, nes kaip kitaip tą kruvino kvašalų verslo globą suprasti?

Kai matome emigruojančią, išmirštančią, demografiškai kaip šagrenės oda besitraukiančią Lietuvą – ar galime patiesinti eksperimentus su pri-gimtine šeima, su vyro ir moters santuoka politiką? Ar ga-

lime suprasti fanatiškas kovas už „teisę“ abortuoti savo kūdikius – teisę į legalią kolektyvinę savižudybę? Juk faktiškai tuo pasakoma – nenorime, kad jaunos, iš kartas į kartą gyvenimo estafetę perduodančios Lietuvos būtų daugiau.

Kai einame mūsų didesnių miestų gatvėmis ir svetimakalbių afišų, užrašų pastebime kone daugiau, negu lietuviškų, kai jaunimo ir vaikų dainų konkursuose – kaip ir iki 1990 metų – tarsi privalomai turi skambėti kūriniai nelietuvių kalba – nejučiomis nusipurtome, lyg košmariškam sapnui sugrįžus: palaukite, kur mes esame, nejaugi Lietuva vėl kažkaip nepastebimai okupuota?! Kur mūsų savigarba, mūsų pareiga apginti nepaprastomis aukomis išsaugotą tautinę tapatybę? Žinau visas tas mantras, kuriomis man būtų atsakyta – Europos Sajunga, globalizacija, pasaulio Lietuva, modernus pasaulis...

„Tas pasenės Jūsų etnolinguistinis patriotizmas...“ Nemanau, kad visa tai pateisina įtarinai lengvą vienintelę ir nepakartojamos savasties išsižadėjimą, savasties, kuria mes ir tegalime praturtinti tą pačią ES ir pasaulį. Todėl neturėtume skubėti unisonu pasmerkti suverenių valstybių teises ES vi duje ginančių Lenkijos ir Vengrijos, o galbūtverčiau pasimokyti – nebūtinai analogiškose srityste – formuoti ir apginti savo požiūri, ypač tai turėtų galioti šeimos, kultūrinių tradicijų ir švietimo politikai, kuriai kai ruo- liška „vyraujanti srovė“ diktatoriškai primetinėja neomarksistinę Markuzė ideologiją.

Mieli tautiečiai ir bendra-

piliečiai, esu įsitikinęs, kad pa-vieniai interesų klanai tampa tauta ir patvaria valstybe, kai su-gebama pripažinti lyderį, pavyzdžiui, Mindaugą lietuvių valstybės aušroje, ir stoti jam į talką. Kol kiekvienas kovoja už save (savo „gentį“, partiją, grupuotę), tolvisiesame potencialus go-džių agresorių grobis, todėl, ne-jišieiskite, apgailėtinas buvo Seimo daugumos sprendimas neskirti šių metų Laisvės premijos Vytautui Landsbergui.

Jūs ne Profesorui pagarbą ar nuopelnus Laisvės kovai paneigėte, jūs Lietuvių Sausio 13-osios 25-mečio šventę su-gadinote. Néra V. Landsbergis šventasis iš saldžių paveikslėlių, kaip, beje, ir Tikėjimo Šventieji nėra tokie, kaip jie sentimentaliuose paveikslėliuose vaizduojami. Tačiau jo sutelkimo nuopelnai vienin-gam priešo puolamos Tėvynės pasipriešinimui yra neginčijamas faktas, ir nebuvo prasmin-gesnio akcento šiam 25-mečiui, kaip faktu pripažinimas ir adekvatus įvertinimas.

Praeis 5, 10 metų, ir mūsų su jumis daugelio nelabai kas beprisimins, o Vytautas Landsbergis – manau, tai su-pranta ir jo draugai, ir nemég-ejai – išliks Lietuvos istorijos vadovėliuose greta Basanavičiaus, Kudirkos, Smetonos, Žemaičio. Norite to ar neno-rite, patinka tai ar nepatinka. Negebėjimas dėl asmeninių antipatių priimti tikrovę terodo vien skaudžią valstybinio mąstymo stoką, „gentinės“ ir klaninės savivokos recidyvus.

Turime juos įveikti, kad iš-liktume – šviesi ir stipri Sausio 13-osios Lietuva.

Jonavoje paminėta Laisvės gynėjų diena

Radvilos mokomojo pulko kariai, skambant Lietuvos himnui, iškilmingai pakėlė valstybės vėliavą. Išreiskiant padėką, tradi-ciskai padėta gėlių prie Nepri-klausomybės kovų dalyviams skirto paminklo Ramybės skvere. Nuaidėjo trys karių salvės: už Laisvės gynėjus, už lietuvių tau-tą, už Lietuvą.

Skambėjo dainos

Be minėjime skambėjusių patriotinių dainų, kurias atliko rajono ir miesto mėgėjų meninės veiklos kolektyvai, pasakytos ir kelios sveikinimo kalbos. Rajono savivaldybės meras Mindaugas Sinkevičius išreiškė teigiamą pozitūrį į pilietiškai mąstančius moksleivius, dižiuodamasis šalies kariais, akcentavo, kad auga tvirta valstybės gynėjų karta.

„Šivakara išlaikė matau ne-

mažai žmonių, kurie tiesiogiai dalyvavo Sausio 13-osios įvykiuose. Kiti galbūt liko namuose su vaikais ir jautriai išgyveno tai, kas darėsi tomis dienomis Vilniuje, klausėsi naujų pranešimų. Jiems labai rūpejo tautos ir valstybės liki-mas. Manau, paaukojusieji savo gyvybę ar sveikatą tą lemiamą naktį, ko gero, nesitikėjo, kad valstybės nepriklausomybė bus apginta. Tai yra pavyzdys, kaip reikia besąlygiškai mylėti savo šalį“, – sakė M. Sinkevičius.

Mokomojo pulko vadas pulkininkas leitenantas Aleksejus Gaiževskis savo kalboje akcentavo, kad keturiolikos žuvusiųjų už laisvę kraujas išsigėrė į Lietuvos vėliavos raudoną spalvą. Aukos irodė esmę – maža tauta sugeba apginti iškovotą laisvę. „Šiandien kiekvienas karys turi suvokti, kad ginti reikia ne pri-

vačios žemės sklypą, bet savo šalį, tautą, kultūrą. Lietuviai negali masiškai išvykti į užsienį ir tikėtis, kad apgins kažkas kitas“, – svarstė A. Gaiževskis.

Rodė vaidybinių filmų

Jonavos kultūros centro Didžiojoje salėje žmonės turėjo galimybę pamatyti vaidybinių filmų „Mes dainuosim“. Britų režisierius Roberto Mula-no juosteje įamžintas į tautos atmintį įsirėžęs Sausio 13-osios rytas, kai sovietų kariuomenė jau buvo panaudojusi jėgą prieš beginlius Laisvės gynėjus. Ta rytą keturiolika drąsių žmonių, gynusių televizijos bokštą, jau nebegrižo namo, keli šimtai sužeistųjų buvo vežami į ligonines. Šalies ateitimi tikinčių lietuvių akistata su tankais tapo tautos išsivadavimo, tvirtybės ir vienybės simboliu.

Ne tik sielvarto dėl žuvusiųjų, bet ir kovos už laisvę vaizdais paženklinta juosta 2014 metais buvo filmuojama skirtingose Lietuvos vietose. Režisierius šiuo filmu siekė priminti pasau-liui tylomis pralietą krauju-

Beje, imtis filmavimo darbų R. Mulanas galutinai nusprendė, kai 2013-ųjų gruodį susi-tiko su žuvusio Laisvės gynėjo Ignu Šimulionio tévu. Po-kalbis režisieriui padėjo su-prasti, kad jau atėjo laikas meniškai įamžinti aukų už laisvę biografijos detales.

Pasibaigus filmui, žiūrovai skirstėsi dalydamiesi išpūdziai ir dar giliau įsitikinę, ką reiškia mylėti Tėvynę. Juk kiekvienas patriotas jaučia atsakomybę ne tik už save – jis atkakliai siekia, kad ateinančioms kartoms Tė-vynė būtų gražesnė.

Nijolė KETURKAITĖ

Įvykiai, komentarai

Kaliningrade vyko derybos už uždarų durų

JAV valstybės sekretorius pavaduotoja Viktorija Njuland atvyko į Kaliningradą dėryboms Donbaso klausimu. Čia ji susitiko su Rusijos prezidento Vladimiro Putino padėjėju Vladislovu Surkovu, kad aptartų, kaip realizuoja Minsko susitarimai. De-

rybos vyko už uždarų durų V. Putino rezidencijoje Pioniersko mieste.

V. Surkovas yra vienas svarbiausių žmonių, Kremliuje nustatančių politikos gaires Ukrainos atžvilgiu. Pasak šaltinių, susitikimo metu V. Njuland teigė, jog rinkimai įvietos

valdžią pagal Ukrainos įstatymus Rytų Ukrainoje įmanomą išykdžius svarbiausią salę – visišką ugnies nutraukimą. Vėliau žiniasklaidai buvo pranešta, jog JAV valstybės sekretorius pavaduotojos vizito tikslas buvo garantuoti besalygišką Minsko susita-

rimų vykdymą.

Vis dėlto keistas tas susitikimas – JAV valstybės sekretorius pavaduotoja vargu ar galiai ką nuspręsti derėdamasi su tokiu Kremliuje svarbiu žmogumi, kaip V. Surkovas, ne veltui vadinamu „pilkuoju kardinolu“, „intelektualiniu

Putino administracijos smegenų centru“. O kur dar visam pasauliui akis badantis dabartinio JAV prezidento silpnumas santykiose su Rusija. Eliniai amerikiečiai teigia, kad tokio silpno prezidento Jungtinės Valstijos dar nera turėjusios.

Tarp Jeruzalės ir Stokholmo iškilo nesutarimų barjeras

Keista, bet nesutarimų kylanet net tarp toli viena nuo kitos esančių šalių. Šiakart toks barinis kilo tarp Izraelio ir Švedijos, tiksliau – dėl žodžių, kuriuos pasakė Švedijos kairiųjų vyriausybės atstovė, užsienio reikalų ministrė Margot Wallstrom. Žinome, kad nuo praėjusių metų spalio prasidėjo teroristiniai „peilių karo“ aktais, kuriuos prieš žydus Izraelyje vykdo palestiniečiai ir vietiniai arabai. Jie puldinėja žydus panaudodami šaltuosius ginkus, taip pat specialiai nukreipia į žydų sambūrį važiuojančius automobilius. Tokiais teroro aktais palestiniečiai jau nužudė 24 žydus ir vieną JAV

piliety. Savaimė suprantama, Izraelio saugumo tarnybos stengiasi apsaugoti eilinius piliecius ir save, todėl iškilus grėsmei savignai panaudoja šaunamuosius ginklus – jie jau nušovė 130 užpuolikų. Per paskutinį tokį išpuoli peiliu ginkluotas palestinietis užpuolė Izraelio armijos karininką, jis sužeidė, tačiau buvo nušautas.

Taigi kaip tik ši atvejį Švedijos užsienio reiklų ministrė ir „pakomentavo“ – atseit, Izraelis be tyrimo ir teismo baudžia palestiniečius mirties bausme, šaudovus (palestiniečius) išeiliés, nesirinkdamas!

Be abejo, toks, švelnai tarant, absurdiskas „komenta-

ras“ papiktino Izraelio politikus. Sureagavo ir šalies premjeras Benjaminas Netanyahu (Benjaminas Netanjahu), pareikšdamas, kad „Izraelis neatmeta kritikos, tačiau jis pasisako už visiems vienodus kritikos standartus. Mano manymu, tai, ką pasakė ponia ministrė, yra neteisinga, amoralu, absurdiska ir paprasčiausiai kvaila. Juk žmonės ginasi nuo žudikų, peiliais bandančių juos papjauti. Kaip galima tokius savignos veiksmus vadinti neteisėtu susidorojimu? Tad kaip tada reikia pavadinti visai nesenai San Bernardine arba Paryžiuje įvykusius antpuolius, kur nusikaltėlis pei-

liu užpuolė policininką ir buvo nukautas?“

Tačiau žodiniu konflikto šis barnis neapsiribojo – buvo perėta prie diplomatinių priemonių: Izraelis pareiškė, jog nebepriims Švedijos oficialiųjų atstovų. Buvo ir dar karštelių galvų, kurios siūlė atsaukti iš Švedijos Izraelio pasiuntinį. Laimė, iki to neprieita, diplomatinės atstovybės dirba išstudiuoti izraeliečių patirtį kovojant su terorizmu.

Matome, kad ten, kur valdo kairieji – lauk tarptautinių problemų. Kita vertus, politikų ambicijos nėra svarbiau už karinių struktūrų bendradarbiavimą tarptautinio terorizmo akivaizdoje.

Turkijoje suimti dėstytojai, kaltinami terorizmo propaganda

Praėjusių savaitę Turkijoje buvo suimta 18 universitetų dėstytojų, pateikus jiems terorizmo propagandos kaltinimus. Jau anksčiau šie dėstytojai pasižymėjo smerkdami Turkijos prezidento politiką šalies gyventojų kurdų atžvil-

giu. Tie 18 dėstytojų buvo maža dalis iš tūkstančio mokslininkų ir intelektualų, pasmerkusių prezidento Recepio Tayyipo Erdogano veiksmus prieš kurdus ir pasirašiusių peticiją, raginančią vyriausybę nutraukti karinius veiks-

mus Pietryčių Turkijoje prieš ginkluotas kurdų organizacijas. Nuopernai liepos Turkijos karinės pajėgos rengia operacijas prieš ginkluotus Kurdu darbininkų partijos šalininkus šalies Pietryčiuose.

Europos Taryba savo ruož-

tu irgi pareiškė „gilų susirūpinimą dėl mokslininkų aresto“ ir paragino Ankaran gerbtį nuomonės laisvę.

Iš istorijos žinome, kad kurdai yra didžiausia pasaulyje tauta, neturinti savo valstybės ir gyvenanti kelių valstybių

teritorijose. Kurdai seniai nepatenkinti Turkijos valdžia, bet... ten, kur „darbininkai“, ten ir nepasitenkinimas valdžia. Kas paneigtų tikimybę, jog tenyra ir Rusijos įtaka – juk jai būtų labai naudinga suskaldyti Turkiją.

Atvyko dviračiais, išveš autobusais

Norvegijos ir Rusijos priesnio valdininkai susitarė, kad migrantus, masiškai plūdusius per Rusiją į Skandinavijos šalis, grąžins atgal autobusais, o ne dviračiais – taip iki šiol buvo daroma. Norvegijos policija išplatino pranešimą, kuriame teigama: „Ru-

sijos valdžios atstovai patvirtino, kad užsienio šalių piliečiai, turintys nuolatinę gyvenamają vietą arba daugkartinio lankymosi vizas, atgal bus pargabenti autobusais.“ Taip pat teigama, kad apie 5,5 tūkstančio migrantų, kurių dauguma yra iš Sirijos,

Afganistano, Irako ir Irano, 2015 metais krito Norvegijos sieną iš Rusijos, tikėdamiesi čia gauti prieiglobstį. Kadangi Rusijos įstatymai draudžia pėsčiomis kirsti sieną, pabėgėliai perka dviračius ir jais mina į Norvegiją. Žinoma, nereikia manyti,

kad jie tais dviračiais rieda šimtus kilometrų – užtenka pervažiuoti sieną.

Būtų įdomu išgirsti atsakyti, kaip pabėgėliai per Rusiją nusikapstę iki Norvegijos sienos? Gi ne pėsčiomis ir ne dviračiais. Atsakymas, matyt, nuspėjamas – rusai juos pasla-

giai nugabeno iki pasienio, dviračių irgi atvežė (negi tikėsime, kad Rusijos pasienio kaimų krautuvėlės visą laiką būna užverstos dviračiais). Stebina toks rusų organizumas į Europą siuštį pabėgelius iš visų pusų laivais, traukiniais, dviračiais.

Rusija naudoja draudžiamas technologijas

Ukrainos saugumo tarnyba (UST) pateikė įrodymą, kad Rusijos televizijos kanalai naujaudia vadinamias „25-ojo kadro“ technologijas, skirtas informaciniams-psichologiniams žiūrovų poveikiui.

Tarnybos spaudos atstovė Marina Ostapenko pareiškė, kad UST specialistai du mėnesius tyrinėjo vaizdo medžiagą, kurią transliuoja rusiški kanalai, ir aptiko tarptautinės teisės uždraustas psichologinio poveikio auditorijai technologijas – vadinamąjį „25-ąjį kadrą“. (Kadras – kino gamyboje vartojamas terminas. Filmuojančios kameros viduje ir per objektyvą projektuojamos vaizdas – juos-

toje atsirandantis vienas paveikslėlis išyra vadinamas kadru. Iprastai filmuojama po 24 kadrus per sekundę. Tokiu greičiu filmuojant objektai ekrane juda mums įprastu greičiu. Filmuojant didesniu nei 24 kadrai per sekundę greičiu (tarkim, 150 kadrų per sekundę), paskui rodant 24 kadrus per sekundę, judėjimas sulėtėja. Filmuojant mažesniu nei 24 kadrai per sekundę greičiu, paskui rodant 24 kadrus per sekundę, objektai ir žmonės kadre ima judėti greičiau nei įprasta. „25 kadras“ paprastai nepastebimas plika akimi, tačiau jų užfiksuojasi žmogaus pasamonė, vadinasi, žmogui daromas poveikis jam pačiam nespė-

jas įsisąmoninti, kas vyksta.)

M. Ostapenko pabrėžė, jog toks metodas priskiriamas prie pavojingų informacinių-psichologinių poveikio priemonių. Spaudos konferencijos dalyviams buvo pateiktos vaizdo medžiagos, rodytos per kanalą „Rusija 24“ („Rossija-24“), fragmentai su „25-ojo kadro“ manipuliavimo technologija faktu: kai buvo rodoma speciali laida apie gegužės 2 dienos įvykius Odesoje, laidos metu ekrano kampe pasirodydavo beveik nepastebimi užrašai: „Padegė „Dešinysis sektorius“, arba – „žmonės žudo banderovcai“, „nacionalinė gvardija – žudikai“. (Jei žiūrovo akis tokį užrašą ir pas-

tebi, jis nespėja įsisąmoninti, ką pamatė, tačiau žmogaus pasamonė tai labai gerai užfiksuojasi, – aut. past.)

Be to, UST nustatė, kad rusiški kanalai naudoja ir kitokias poveikio žiūrovui priemones, pavyzdžiu, skelbia „pusiau teisybę“, pasiremdami neva „informacijos šaltinius“, rodo išsamias žudymo ir prievertos scenas, taip siekdamis emociokai paveikti žiūrovą ir jį „užzombinti“. UST psichologės Oksanos Serbinenko teigimu, „25-ojo“ kadro technologijos jau gerokai pasenusios ir nėra pačios efektyviausios, tačiau Rusijos masinės informavimo priemonės jas naudoja kaip išbandytą metodą.

Ukrainos valdžia stengiasi kovoti su Rusijos propagandos priemonėmis, darančiomis psichologinį poveikį šalies piliečiams. Dar kovo mėnesį buvo nuspręsta sustabdyti rusiškus kanalus „NTV“, „Pervyj kanal“, RTR-Planeta“ ir „Rossija-24“.

Nors mūsų Valstybės saugumo departamentas ne kartą pabrėžė Rusijos propagandos veiksmus, jaukiančius mūsų piliečių protą, visgi neaišku, ar ir mūsų televizorių ekranuose russių kartas nuo karto išmeta „25-ąjį kadrą“. Sprendžiant iš dalies tautiečių prokreliškų nuostatų, tokia tikimybė labai didelė.

Parengė ir komentavo Gintaras MARKEVIČIUS

Kas mes būtume be Sausio 13-osios?

Sausio 13-oji – Laisvės gynėjų diena. Įvykiai prieš dvidešimt penkerius metus tapo ne tik skaudžia mūsų patirtimi, bet ir mūsų stiprybe. Tuomet, apgynę laisvę, tapome tauta, ir mirtinos grėsmės aikvaizdoje gebanti nepasi- duoti, kovoti, laimėti.

Šiandien Sausio 13-osios įvykius saugome atmintyje kaip skaudų ir ypač taurų mūsų tautos momentą. Šiai sukaciai paminėti renginiai vykvi- soje Lietuvoje, ne išimtis – ir Plungė. Nuo pat ryto visi buvo kviečiami dalyvauti visuotinėje akcijoje „Atmintis gyva, nes liudija“, kurios metu languose buvo uždegtos atminimo žvakutės. Laisvės gynėjų dienos minėjimas pradėtas šv. Mišiomis Šv. Jono Krikštytojo bažnyčioje. Po pamaldų visi susirinkome į Plungės kultūros centrą, kur fojė buvo išdėliotas 1991 metų sausio 13-osios naktį žuvusių nuotraukos. Prie jų degė žvakutės.

Rengini pradėjo Kul- tūros centro vaikų ir jaunimo teatro „Saula“ jaunieji aktoriai, vadovaujami Sigitos ir Romo Matulių. „Gavome tiek daug, nors nieko neprae- me, tai gal dabar turėtume padėkoti? Dievui, Lietuvių ir tiems žmonėms, kurie ant laisvės aukuro padėjo savo gyvybę“ – prasmingi žodžiai sklidė iš jaunųjų aktorių lūpu.

Vėliau sugiedotas Lietuvos himnas ir tylos minute pagerbtai žuvusieji per kruvinus Sausio 13-osios įvykius.

Pasisakyti pakvesti Plungės Šv. Jono Krikštytojo parapijos klebonas dekanas Julius Meškauskas ir Seimo narė Jurgis Razma. Po pasisakymo J. Razma įteikė prof. V. Landsbergio pasirašytus pa-

dėkos raštus 25 plungiškiams, dalyvavusiems ginant Lietuvos laisvę 1991 metų sausio 13-osios naktį. I susirinkusiuosius kreipėsi ir Plungės rajono savivaldybės meras Audrius Klišonis.

Edmundo Noreikos vadovaujamos grupės „Out loud“ jaunieji atlikėjai Gintarė Kriauciūnaitė, Linas Sabaliauskas ir Marius Mickus padainavo dainas „Laisvė“ ir „Šiam pasauly visko būna“. Taip pat dainavo mišrus chorai iš Senamiesčio mokyklos, vadovaujamas Antano Pagojaus, „Ryto“ pagrindinės mokyklos chorai, vadovaujamas Kęstučio Kazlausko, „Saulės“ gimnazijos choristai, vadovau-

jami Elenos Klimienės ir Inos Mockienės. Pasirodė Agnėtės Lizdenytės vadovaujamas buvusių tremtinių ir politinių kalinių mišrus chorai „Tėvynės ilgesys“, Alfonso Vildžiūno vadovaujamas kamerinis chorai.

Poetas Justinas Marcinkevičius yra pasakės: „Mūsų Ne-priklausomybės augalas gausiai palaistytas šventuojas gynėjų krauju. Amžinam gyvenimui ant Lietuvos patekėjo jų širdys. Gyvenkime jų šviesoje“.

Paminėti šią sukaktį susirinko ne tik vyresnieji, bet ir jaunimas – tai liudija, kad Laisvės gynėjų diena tampa ir mūsų vienybės jėga.

Aniceta GRIKŠIENĖ

Sausio 13-osios įvykių 25-mečio minėjimas Klaipėdoje

(atkelta iš 1 psl.)

Pasibaigus minėjimui prie PKTS buveinės, jo dalyviai patraukė prie miesto savivaldybės pasigrožėti senojo pašto bokštu, nuspalvintu Lietuvos vėliavos spalvomis, pasišildyti prie laužo, išgerti karštus arbatos, pasiklausyti dainų. Išvermingiausieji minėjimą tėsė Šaulių sąjungos buveinėje, kur buvo rodomi anų dienų istoriniai filmuoti kadrai, buvo pagerbtai Laisvės gynėjai klaipėdiečiai, dalyvavę Aukščiausios Tarybos rūmų gynyboje

Vilniuje ir savivaldybės pastato Klaipėdoje. Gynėjai dalijosi prisiminimais. Minint Sausio 13-osios įvykius mūsų organizacijos nariai dalyvavo ir gražioje patriotinėje pamokoje Ievos Simonaitytės mokykloje.

Nežinau, kaip kiti minėjimo dalyviai, tačiau aš, žvelgdama į žuvusių didvyrių nuotraukas, pergyvenau prieštaragingus jausmus. Prieš 25 metus šie jauni, gražūs žmonės savo neįkainojama auka padėjo apginti Laisvę oriai gyventi, jaustis lygiais Europoje ir visame pasaulyje,

keliauti, dirbti ir gyventi ten, kur mes patys norime. Šie žmonės privertė trauktis galingiausią pasaulio kariuomenę. Tuomet mes visi buvome vieningi. Pašaukti Laisvės šauklio prof. V. Landsbergio stovėjome sargyboje prie parlamento ir televizijos bokšto, buvome vieningi ir ryžtingi. Tačiau šiandien iškilus grėsmei dėl ne-priklausomybės ar mes būtume tokie vieningi ir patriotiški, ar atsirastų asmenybė, kviečiančių kovai...

Irena BERNATONIENĖ

Sveikiname

Garbingo 85-ojo jubiliejaus proga nuo širdžiai sveikiname Laisvės kovotoją, Irkutsko sr. Bajandajaus r. tremtinę, šviesuolę, LPKTS Jonavos filialo pirmininkę Veroniką GABUŽIENĘ.

Linkime stiprios sveikatos, dvasios ramybės, Dievo palaimos. Tegul švyti žvaigždė, su teikiant Jums energijos, pasiaukojimo, laimės ir džiaugsmo.

LPKTS Jonavos filialas,
LPKTS valdyba

Garbingo 70-ojo jubiliejaus proga sveikiname buvusią tremtinę Jadvygą URBEYLONYTE-AKULAVIČIENĘ. Linkime stiprios sveikatos ir Dievo palaimos.

LPKTS Varėnos filialas

Apie valią, nugalinčią mirtį ir kančią

Prieškalėdinio šurmilio savaitę nudžiugino ir sušildė atsiusta mano knygos „Žymiosios XX amžiaus Lietuvos moterys“ herojės Anastazijos Kanoverskytės-Sučylienės nauja knyga „Pilnas ilgesio gyvenimas. Atsiminimai, eileraščiai“. Prieš ją buvo poezijos rinkinys „Tarp nakties ir dienos“; atsiminimų knyga „Tekėdama sustingo saulė“; knygelių vaikams „Išpuikėliai vairai“; eileraščių knygos „Ta giesmė neišgiedota“, „Atminies ravėjimas“.

Anastazija Kanoverskytė gimė 1924 metų gruodžio 22 dieną Žvirgždžiūnų kaimo vienkiemyje (dabar Pasvalio rajonas) vidutinių ūkininkų Adolfo Kanoverskio ir Emilijos Šumskytės-Kanoverskienešės šeimoje. Darnioje katalikiškoje šeimoje augo dvi mylimos ir gražiai auklėjamos dukterys Anastazija vyresnioji ir Birutė. Nastutė mokėsi Spilgių ir Pakruojo pradinėse mokyklose, vėliau Linkuvos gimnazijoje. 1940 metų birželio 15 dieną čia ir užklupo ją ir Lietuvą okupacija, po metų ir pirmasis dvasinis lūžis – mokyklos direktoriaus ir geriausiu mokytoju bei klasės draugų tremtis į Sibirą. Tada pirmą kartą mergaitės sąmonę, lyg aštrus peilis, perskrodė bolševikinio lietuvių tautos genocido esmės suvokimas, iš jaunos krūtinės išsiveržęs eileraščiu „Tarp nakties ir dienos“:

Lietuviai esate jūs gime, todėl ir turite prasūt, nes plačioje sovietinėj tėvynėj to vardo – LIETUVA – neturi būt.

1944 metais Anastazija bai- gė Linkuvos gimnaziją ir išstojo į Panevėžio mokytojų kursus. Prasidėjus antrajai sovietų okupacijai, išstojo į Vilnius universiteto Istorijos ir filologijos fakultetą studijuoti lietu-

vių kalbą ir literatūrą. Čia prabėgojo laimingiausi gyvenimo metai. Iki jau minėto patekimo į KGB akiratį. Vėliau tardymas pas NKGB majorą Petkevičių, šantažavimas, verbavimas, grasinimai. Jau po įvykusios jos gyvenime didžiausios dramos, kaijį, antro kurso studenčiukė, 1946 metais visiškai netikėtai tapo keršto, „blogio naikinimo“, akcijos už kruvinus nusikaltimus prieš lietuvių tautą ir jos šviesuomenę, liudininkę ir atsidūrė KGB gniaužtuose, Vilniaus KGB rūsiuose, ji atrado savoje Dievo duotą ar iš seimos atsineštą gailestingumo dovaną, rūpinosi silpnėnėmis kalėjimo kameros moterimis, gynė jas nuo brutalios kalėjimo prižiūrėtojų ir į dugnā jau nusiritusių kameros kriminališčių jėgos, žingsnis po žingsnio iš kuklios nedrąsios kaimo mergaitės tapo drąsia ir valinga Asmenybe, gebančia išdidžiai ir oriai pakilti virš skausmo ir kančios, savo geležine valia pelnė net ir kalėjimo prižiūrėtojų, dauguma kurių jau buvo gero kai nužmogėję, pagarbą, reikalius esant, net ir pagalbą.

Netgi ir tada, kai okupacijos režimo teisėsaugos ji buvo įvertinta, kaip „nusikaltimo bendrininkė“ ir nuteista mirties bausme, neprarado savitardos. Atvesta iš Lukiskių kalėjimo, kur buvo kalinama po tardymų KGB komitete iki teismo, ir sugrąžinta į mirtininkės kameras, ji įėmė valingai mokyti „mirties meno“ – įveikti mirties baimę, mirti oriai, nesižeminti prieš Tėvynę paverbusi okupantu.

„Viską apgalvoju ir pradedu atkakliai kasdien žengti kaipo link. Pirmasis žingsnis – raktų suskambėjimas. Sukaupiu vaizduotės galį ir girdžiu, kaip koridoriuje suskamba raktai. Šiurpas perbėga kūnu. „Bai- su?“ – klausiu pati savęs.

(keliamas i 8 psl.)

Sunki, bet herojiška jaunystė

Marijonos Levutės JUKNELYTĖS-BUTKIENĖS atsiminimai

Pabaiga.

Pradžia Nr. 1 (1167)

Tardymai

Traukinys, kuriame važiavau, sparčiai lėtino greitį. Ne tikėtai priėjo du vyrai ir čiupo mane už pažastų.

– Ko jūs norit? Paleiskit mane! – sušukau, bandydama ištirūkti.

– Netiesa! – sušukau iš visų jégų, – aš nieko nepavogiau!

Keleiviai įtariai žvelgė į mane ir leido išlipti pirmai.

– Išsiaiškinsime, – burbtelėjo kažkuris ir ištempė mane iš vagono. Už kelių žingsnių stovėjo sunkvežimis, kaip sužinojau vėliau, vadinas „juoduojuvarnu“. Be ceremonijų buvau įmesta į jį.

– Važiuojame! – šūktelėjo vairuotojui kažkuris vyriškis ir mes pajudėjome dar mienančio miesto gatvėmis.

Rūškanas, miglotas 1951 metų spalio 11-osios rytas nesuskubėjo aušti. Drėgnas ir žvarbus vėjas kiaurai košė drabužius, draikė plaukus, stingdė rankas. Pagaliau mašina sustojo šalia geležinių vartų, už kurį bolavo niūrus triaukštis pastatas. Uniformuotas vyriškis atidarė žvangančius vartus. Atdūrėme kieme, apsuptame trijų ar keturių metrų mūro sieną. Vyriškiai čiupo mane už rankų ir įtempė į vidų. Ilgai įjome siauru koridoriumi, kol priėjome kažkokias duris, ir atsidūriau dideliame kambaryje. Abu vyrai, nė žodžio netarę, dingo, o į mane įsmigo truputį primerktos, skvarbios už stalo sėdinčio žmogaus akys.

– Prieik, sėsk! – trumpai įsakė jis, rodydamas į kėdutę kampe, ir aš nejučiau paklusau. Kurį laiką kažką rašinėjo, tad turėjau laiko apsidairyti. Stolas, kėdė ir mano kėdutė – visi šio kambario balai. Grotuotus langus dengė storos užuo laidos. Vyriškis, kokių keturių dešimties metų, žilstelėjės, griežto veido, vilkėjo mėlyna kariška uniforma.

Atsidarė šoninės durys ir įjėjo uniformuota moteris. Vyriškis dėbtelėjo į mane ir vėl įjuko rašyti. Moteris įvedė mane į dvokiančią patalpą, kur buvo tualetas ir aprūdijusi prausykla.

– Nusirenk! – įsakė ji. – Kodėl? – nustebau.

– Tai dar nesupranti, kad esi areštuota? Vykdik! Be kalbų! Nuogai! – paliepė moteris ir čiupo iš rankų mano ryšulėli. Visą jo turinį išmetė ant grindų, pasiėmė pasą ir atidžiai iščiupinėjo drabužius.

– Ištiesk rankas į priekį ir

penkis kartus pritūpk, – sukomandavo ji.

– Netūpsi!

– Vykdik, o tai kad skelsiu! – riktelėjo prižiūrėtoja pakeldama kumštį. – Na! Vienas, du... Dabar apsirenk ir susirink daiktus.

Pagaliau moteris vėl įvedė mane į tą patį kambarį ir, padėjusi ant stalo pasą, dingo. Uniformuotasis atsivertė pasą, keletą kartų pažiūrėjo į mane, į dokumentą, vėl į mane ir, matyt, nustatės tapatybę, pastūmė popierius į šoną.

– Pavardė, vardas, tévo vardas, gimimo metai ir vieta? – paklausė įsakmu balsu.

– Pase parašyta, – atsakiau trumpai.

– Atsakyk, kol geruoju klausiu!

Įjėjo dar vienas uniformuotas ir pradėjo smulkiau kamaninėti: kaip, kada, kur, kas giminės.

– Kodėl būdama neturtingu tėvų, varge augusi kovojo prieš savo valdžią, kuri padeda tokiems, kaip tu? – paklausė tardytojas.

– Man ta valdžia nieko nedavė ir nepadėjo, – trumpai burbtelėjau.

Jo veidas persikreipė, bet tik akimirkai. Po to ramiai paklausė:

– Papasakok, kada ir kokiomis aplinkybėmis pradėjai antitarybinę veiklą? Sakyk tiesą, nes tarybinis įstatymas už atvirą prisipažinimą ir gailėjimą mažina bausmę.

Mano veidu nuslinko ironijos šešėlis, todėl tardytojas trenkė kumščiu į stalą:

– Nesivaipyk! Ar žinai, kas esi ir kas tavęs laukia?

– Man vis tiek, – atsakiau.

– Negi nebrangi laisvė ir nieko mylimo ten nepalikai?

– Nepalikau, – atsakiau trumpai, o širdis apmirė. Nejaugi suėmė Petrą? Sugniažiau kumščius, sukandau dantis, širdis daužesi iš nerimo ir baimės. Mintyse meldžiau Dievą, kad padėtų neprasti tarsi ko nors, kas sukeltu valdžios įtarinėjimus ir pakenkti kitiems žmonėms. Daug vėliau sužinojau, kaip saugumiečiai naudojosi kalinių nežinojimu. Mes nebuvome skaitę baudžiamojos kodeksą, neturėjome supratimo apie savo teises, nežinojome, kaip atsakinėti į klausimus.

Stengėmės neišduoti kitų, neprisipažinti, o esant įrodymams, visą kaltę prisiimi ti sau. Taip elgėmės ins tinktyviai, kliovėmės nuojauta, kad tik širdies balsas neištartų: „Išdavei!“

Saugumo organuose ga-

liojo stipresniojo teisė ir valia. Sklido kalbos, kad tardydami ne tik muša, bet ir gražiuoju stengiasi išgauti reikalingų žinių – duoda kažko išgerti, užvalgyti ar užsirūkyti ir taip užmigdo. Miegančiojo visko išklausinėja. To labiausiai bijoju.

Diena buvo lietinga ir niūri. Už lango gatvėje girdėjos pravažiuojančių mašinų ūžėsys, praeivių balsai, vaikų klegesys. Tardytojas kažką raše, beveik nieko neklausinėdamas, ko gero užmiršęs, kad sėdžiu kampe. Mano kėdutė nebuvu labai patogi, be atlošo, tad atsiremti nebuvu į ką, nes ir stovėjo įjėjatitraukta nuo sienos per porą metrų. Buvo gal vidurdienis, kai prie stalo sėdo kitas tardytojas ir įniko rašyti. Pavakare grįžo vėl tas, kuris mane klausinėjo ir padėjo ant stalo kažką suvyniotą į laikraštį.

– Valgyk, – tarė netikėtai.

– Nenoriu, nevalgysiu, – atsakiau.

Jis abejingai truktelėjo pėčiaiš ir vėl sėdo rašyti. Trumpa rudens diena slinko vakarop. Sédėjau tyliai, susigūžusi ir veltui stengiausi įspėti, iš kur jie taip puikiai žino apie mūsų veiklą.

Dar neišaušus, atėjo kitas kariškis ir pakeitė tą, kuris raše visą naktį. Atėjės irgi sėdo rašyti, sédėjau ir aš... Kai visiškai išaušo, įjėjo vakarykštė moteris ir nuvedė mane į tualetą. Leido prauštis šaltu vandeniu ir aš truputėli atsigavau. Po kelių minučių prižiūrėtoja, nė žodžio netarusi, vėl ištumė mane į kabinetą. Tardytojas, nepakeldamas galvos nuo popierių, liepė valgyti tai, kas nuo vakar buvo padėta ant stalo. Aš tik papurčiau galvą ir atsisėdau į savo vietą. Prieš pietus tardytojas sudėliojo savo popierius į stalčių ir atsistojo.

– Nenori pasakoti? – paklausė.

– Ne, – atsakiau.

– Nieko, prašnekėsi. Ne tokius prakalbiname, – pagrasiu išeidamas. Įjovietą sėdovakarykštis.

Sis buvo gerai nusiteikęs. Truputį pavaikšiojės po kabinetą, išvyniojo į laikraščio bulkutę, sūrio, dešros ir liepė valgyti. Vėl papurčiau galvą.

– Be reikalo spyriojies, – tarė imdamas į stalčiaus popierių ir storą mokyklinį sąsiuvinį. – Senovės graikai sakydavo: „Pasakyk, kas tavo draugas, pasakysiu, kas tu“. Ar girdėjai tokį posakį?

Aš papurčiau galvą, nesuprasdama, kur link krypsta kal-

ba. Tardytojas tėsė toliau:

– Tavo draugė Prima protingesné, viskā mums papasa kojo, net savo dienoraštį davė paskaityti.

Jis kilstelėjo nuo stalo storajį sąsiuvinį. Supratau, kad pas Primą darė kratą ir, matyt, rado dienoraštį, apie kurį žinojau. Neramios mintys užplūdo sunkią mano galvą – nejaugi dienoraštyje ji raše ir apie mus?

– Raše! Viską raše! – skaičiėtis mano mintis. – Tai gal dabar ką nors konkrečiau papasakosi?

– Jei viskas dienoraštyje parašyta, ko manęs klausiate?

Tardytojas įtūžo:

– Čia aš uždavinėju klausimus!

Utilau, o galvoje blaškėsi balsi mintis: „Kas pranešė sau gumui ir kodėl pas Primą darė kratą?“ Tardytojas valandėlę skaitinėjo storajį sąsiuvinį ir netikėtai man paaškino:

– Tavo draugė norėjo išvažiuoti į JAV, o tokius paukštelius mes visada patikrina me. Reikia mokėti pasirinkti draugus...

Ryte vėl atėjo tardytojas, žvilgterėjo į nepaliestą maistą ir taip trenkė kumščiu į stalą, kad mano suglebęs kūnas krūptelėjo.

– Juk ne šienau tave šeriame! – riktelėjo pridėdamas rusiškų keiksmažodžių. – Ko neédī?! Gal per prasta?

– Nenoriu, – atsakiau tyliai, kad net pati neišgirdau savo žodžių.

Tikriausiai neišgirdo ir jis, nes priėjo artyn ir įdėmiai apžiūrėjė veidą, užsimojo kumščiu. Užsimerkiau, laukdama smūgio, bet stiprūs gniaužtai paleido smakrą ir smarkiai keikdamasis kariškis priėjo prie lango. Aš nuslydau nuo kėdės ant grindų. Ant kūno pajutau šaltą vėsumą, matyt, apliejo vandeniu. Tardytojas pašaukė prižiūrėtoją, ir ši nuvedė mane į tualetą, leido nusiprausti. Nurijau keletą gurkšnių vandens iš čiaupo ir truputį atsigavau, bet kojos pynési ir svaigo galva. Kai vėl ištumė į kabinetą, mano kėdė buvo pristumta prie stalo, o ant jo išdėliota dešra, sūris, duona su sviestu ir puodelis arbato.

– Pusryčiauk, vakaras dar toli, – tarė sėsdamas kitoje pusėje stalo prie savo popierių. Nustebino taikus jo tonas, bet valgyti atsisakiau. Jis neskubėdamas atvertė aplankalą ir lyg tarp kitko paklausė:

– Ziną pažiūsti?

Ne iš karto suvokiau klausimą.

– O kas jis?

– Ne jis, o jis – Zina. Primos ir tavo draugė.

Vadinasi, ir ji areštuota, nusmelkė mintis. Zina buvo švelni, pamaldži, geraširdė ir be galio patikli mergina. Prima kalbino ją prisdėti prie mūsų, bet ji nesutiko, nes baiminosi dėl motinos. Augo ji be tévo ir labai mylėjo mamą, tad nenorejojaudinti. Sakiau Primai, kad be reikalo kalbiname, dar prasitars, ir še tau...

– Apkurtai, ar ką? – supyko tardytojas.

– Nepažįstu, – atsakiau.

– O jis tave pažiusta! Prima irgi patvirtino, kad vieną vakarą buvote susitikę visos trys, netgi sakė, ką kalbėjote, – neatlyžo tardytojas.

– Gal? – atsakiau, – buvo tamsu, kas ta trečioji – nežinau.

Jis vėl įjuko rašyti, o aš turėjau laiko apsvarstyti, ką toliau kalbėti, ką nutylėti. Apie pietus tardytojas pakilo, pasirąžė, pavaikščiojo po kabinetą ir sustojo už nugaros.

– Tai, sakai, nepažiūsti? – paklausė.

– Ne, – spėjau atsakyti ir išsitiesiau ant grindų nuo stipraus smūgio. Vėl pasinėriau į palaimingą nebūti. Atgaivinimo procedūra kartojosi. Ši kartą, matyt, ilgokai nepabudau, nes kai atsipeikėjau, tardytojo nebebuvo, tik prižiūrėtoja ir sargybinis. Jie užtempė mane ant kėdės, moteris įpyle iš grafino vandens ir prikišo prie lūpų. Jos žvilgsnis buvo šaltas ir abejingas.

Atėjo kitas tardytojas ir sėdo rašyti nė žodžio netaręs, tik budriai sekė, kad nesiramstyčiau, sėdėčiau tiesiai. Nukristi ant grindų buvo didžiausia mano svajonė, nes ir visas jėgas sukaupusi nebegalėjau nusėdėti ant kėdės. Neapsakomai skaudėjo galvą ir visą kūną. Po pietų atėjo tardytojas, kuris daugiausia klausinėjo, išėmė iš stalčiaus aplankalą su popieriais ir padėjo priešais mane.

– Esi kaltinama pagal SSRS baudžiamojo kodekso 58 straipsnio 1 a dalį – tévynės išdavimu. Štai tavo bylos aprašymas, pasirašyk kiekvieno lapo apačioje.

Neturėjau jėgų skaityti, tik pamačiau stambias raides MVD, rusišką pavardę ir parašą. Pasirašiau, kur liepė, daug negalvodama, ką darau, kad tik greičiau viskas pasibaigtų.

**Spaudai paruošė
Stanislovas
ABROMAVIČIUS**

Būkite tvirti iki galo

Tėsinys.

Pradžia Nr. 2 (1168)

Arčiau lentpjūvės mediniuose barakuose, kuriuose knibždėjo tarakonai ir blakės, sausakimšai prigrūdo daugiavaikių šeimų. Sunku buvo klaujytis alkanų vaikų, prašančių duonytės, klyksmo. Jie nekantriai laukė grįžtančių iš darbo motinų, išsekusių nuo sunkaus darbo ir bado. Už atlyginimą vos galėjo nusipirkti normuotos duonos (700 g dirbančiam ir 200 g gvaikui ar seneliui) davinį. Uždirbtų pinigų trūko, dalį pasiglemždavo ir pragerdavo viršininkai, buvę frontininkai. Nemégink ieškoti teisybės, tik dar labiau sau pakensi. Vergvaldžiai nepaisė nei žmoniškumo, nei sovietinių įstatymų sakydamai: „Do Moskvy daleko, do Boga vysoko“ (iki Maskvos toli, iki Dievo aukštai) – čia mes šeimininkai.

Tarp tremtinių buvo daug jaunuolių, kurie Lietuvoje buvo įtraukti į rezistencinę veiklą, priklausė įvairioms pogrindžio organizacijoms. Matydami cinišką viršininkų elgesį negalėjome tylėti. Todėl 1948 metų vasarą buvęs agronomas šakietis Kazimieras Jankauskas pasiūlė įkurti draugiją „Priesaika ištremimui“. Žodis „priesaika“ turėjo ypatingą reikšmę. Kiekvienas į draugiją įstojęs, neoficialiai prisiekė dalyvavant įvykdinti programą. Draugija buvo slapta, veikė pagal „trejeto“ sistemą. Vienas narys palaikė ryšį tik su dvieju kitiems, kuriuos jis užverbudavo. Iškūrėme savišalpos fondą. Pinigus aukodavo daugiau uždirbantys jauni žmonės. Daugiavaikėms šeimoms ir seneliams juos pa-skirdavo ir išdalydavo draugijos nariai. Kiekvėliau įsigijome valtį ir tinklų, nes žvejoti ne-

draudė. Žvejojome naktimis, nuo darbo laisvu laiku. Pagaudavome nemažai žuvų, jas taip pat pirmiausia dalydavome vargstančiomis šeimomis. Rinkome žinias apie vykdomą smurtą ir fizinį bei dvasinį genocidą. Šapirografu spausdiname ir leidome periodinių laikraštelių „Toli nuo Tėvynės“. Karo, kurio visi laukėme, atveju, jaunimą ruošėme pasitraukimui į taigą. Kadangi masiškai mirė mūsų tautiečiai, išteigėme atskiras lietuvių kapines, aptvėrėme dailia tvorele. Tarp jaunesnių kaip įmanydami puoselejome tautos dvasines vertėbes. Vieni kitiems padėjome statyti nedidelius namelius. Įsikūrė atskira lietuvių kolonija su gėlių darželiais ir šventinėmis tradicijomis. „Šeimininkams“ labiausiai nepatiko, kai didelėmis grupėmis užgriūdavome buhalteriją ir kitokias įstaigas, reikalaudami savo teisių ir tvarkos laikantis sovietinių įstatymų. „Beldikų“ ir išdavikų iš mūsiškių beveik neatsirado, nes verbuojamie tautiečiai kraitėsi Judo amato.

Draugijos įstatus ir programą siuntėme kitiems tremtiniams. Jurginsko rajone įsikūrė naujas draugijos skyrius, vadovaujamas K. Jankausko, kraštiečio Antano Kybaro.

Draugijos veikla tėsėsi beveik trejus metus, iki 1951 metų kovo 4 dienos, kai buvo suimtas K. Jankauskas. Po kelių dienų suėmė Antaną Volungevičių, Leoną Sidarą, Vaclovą Čapliką ir mane, Vytautą Kazulionį. Kovo 8 dieną buvau iškviestas į rajono komendantūrą. Suėmimo orderį perskaitė Tiumenės srities MGB viršininkas pulkininkas Uralovas. Piktžiugiškai nusiteikės Baikalovo rajono opera-

tyvinis igaliotinis majoras Poljanovas, įsakės pakelti rankas, mane iščiuipinėjo ir šypsodamas uždėjo antrankius. Džiūgauti čekistas turėjo pagindo, nes tik dabar suprato, kad jam trukdė skrupulingai planuojamą agentūrinį darbą. Atvykės iš rajono, Poljanovas mūsų kombinate pasirodydavo tartum vaiduoklis, apsirengę civiliais drabužiais, kartais užsitempęs darbinę šimtasiūlę. Naujaiverbuojamus ar anksčiau užverbuotus agentus jo patikėtiniai nepastebimai kviesdavo į gaisrinę, lentpjūvęs argu namelij, prie arklių arba į konspiracinius patikėtininius namus.

Né karto Žavero (pravardę parinkome iš V. Hugo romano „Vargdieniai“) pasirodymas neišslydo iš draugijos narių akiračio, nors iškvietimai vykavo naktimis. Lankytojus pasiekdavo mūsų vyrai, žinojome, kurie tautiečiai lankėsi pas Poljanovą. Be to, ir jie patys, neištvertė įtampos, dažnai kreipdavosi į bet kurį draugijos narį, prašydami patarimo. Poljanovas verbuodavo gerais pažadais ir pagasdinimais, neretai gavęs žinią iš Lietuvos apie verbuojamojo ryšį su partizanais ir kitokią veiklą. Mūsų patarimai buvo kategoriski: nežaisti ir be jokių išsisukinėjimų atsisakyti bendradarbiavimo. Stebėdami Poljanovo darbą sužinodavome, kurie kiti tautybių tremtinių pas jį lankosi. Perspėdavome tautiečius patardami būti budriems. Iki mūsų suėmimo areštavo vienintelį tautietį K. Bielskų, atvirai koneveikuši sovietinę santvarką, melą, propagandą ir žmonių mulkinimą. Ne kartą jį prašėme elgtis atsargiau. K. Bielskų nuteisė 10 metų lajerio, iš ten jis nebesugrižo.

Naujos knygos

Dar viena knyga

Praėjusių metų pabaigoje pasirodė dar viena Vytauto Rakausko knyga – jau trečias eileraščių rinkinys „Rudens takais“. Ankstesnėse knygose ir šioje autorius eiliuoja, laikydamas klasikinės poetikos tradicijų: dominuoja peizažinė lyrika; rinktinės pradžioje – epigrafas:

*Zodis gimsta galvoje
ir kartais ją slegia
Kaip akmuo – veržiasi iš jos
Kasdieniškas,
paprastas žodis.*

*Vienišumo būtis jį pažeidžia.
Ir jis lekia tada
skausmingai apsviaigęs,
Gentainiai, pas jus –
Su jumis nori džiaugtis,
Liūdesio valandą guostis...
Pabūti kartu...*

Poljanovą siutino bejėgišumas ir nesékmė verbuojant lie-tuvius. Savo ištūži jis liejo ant vietinio komendanto, pas kurį mes du kartus per mėnesį privalėjome registruotis. Mūsų žmonės komendantui skudsavosi dėl nedoro viršininkų elgesio ir apgaudinėjimų. Nors ir čekistas, jis nebubo praradęs sąžinės, kartais sudrausmin-davo tremtinių skriaudėjus. Baigėsi tuo, kad neatlaikės Poljanovo priekabių, komendantas nusišovė.

Mane suimdamas veltui majoras Poljanovas džiūgavo. Tardant išryškėjo jo darbo trūkumai ir vadovybė jam sumazino laipsnį. Suimant mane, be Uralovo dalyvavo Tiumenės MGB tardytojai: majoras Fialkovskis, kapitonas Bykovas bei keli žemesnio rango karininkai. Pulkininkas Uralovas, ti piškas žydas, vadovavo suėmimo akcijai. Žyda kiek įmanydami pataikavo bolševikams, save rusino bent jau keisdami pavardes. Cukermanai tapo Sacharovais, Cimermanai – Kvartirovais ir kitokiais.

Ilgiau nei parą važiavome amerikietišku džipu, kol įveikėme 250 kilometrų nuotoli ir per sniego pusnis prisikasėme prie triaukščio MGB pastato Tiumenės centre.

Rūsyje mane nuogai išrenge apčiupinėjo drabužių siūles, išpjaustė sagas ir segtukus, atėmė diržą. Kelis kartus nufotografavo ir padarė abiejų rankų pirštų antspaudus. Prilaikydamas rankomis kelnes atsidūriau erdvioje kameroje Nr. 2. Atvykau palikęs skurdžią lūšnelę, todėl manės nenustebino nuo drėgmės pajuodavusios sienos ir lubos, išpuvusios grindys. Kameroje riogsojo keli iš vamzdžių suvirinti gul-

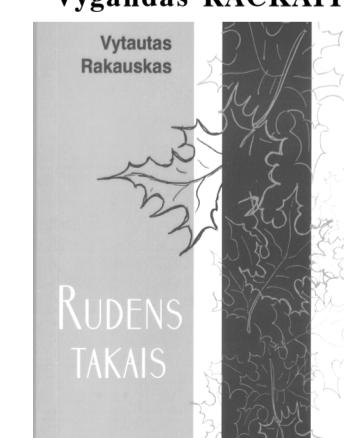
tai, taburetė, spintelė ir medi-nis kubilas būtinoms reik-mėms atlkti. Ant sienos ka-bėjo instrukcija, nurodanti, kas kaliniui leidžiama ir draudžiama. Virš durų, sienos įdu-bime, už metalinių grotelių, blankią švesą skleidė silpna elektros lemputė. Čia išgyvenau beveik metus, neskaitant praleistų valandų tardymo kabinetuose ir dienų karceryje.

Tapus nuolatiniu įnamiu, kaip sakydavo kaliniai rusai, prižiūrėtojas Durovas (Durovai Rusijoje – garsūs žverių dre-suotojai) atnešė maisto: keturis šimtus gramų duonos ir puodelį „kipiatoko“ – virinto vandens. Pietums duodavo šaukštą kruopų ir kopūstų košės, ir dubenėlių skystimo, kurį kaliniai vadino „sriuba su galvutėmis“, nes dubenėlyje matydvavai savo ir pašvinkusios žuvies galvą. Vakare – ta pati sriuba ir duonytė, jeilikdavo nuo pusryčių.

Nespėjus pakramsnoti, du sargybiniai nutempė į trečią aukštą, kur manės laukė grupė emgiebistų. „Spektakliu“ vadovavo pulkininkas Uralovas. Pasikeisdami tardė kelias paras kartodami vienintelį klau-simą: „Kaip vadinosi organiza-cija?“ Retkarčiais nuvesdavo į kamerą pavalyti. Sugrižus, pūsdami tabako dūmus į akis, čekistai vėl tūkstančius kartų reikalaudavo pasakyti organi-zacijos pavadinimą. Kartojau tą patį: „Nežinau“. Tada vėl pratrūkdavo keiksmų srautas ir pasipildavo kumščių smū-giai. Uralovas šmaikščiai dar-buodavosi auliniais batais, spardydavo blažudas. Supra-kaitavęs, pūkšnodamas, spie-giančiu balsu šaukdavo, kad aš jam gyvenimą trumpinu.

(bus daugiau)
Vytautas KAZULIONIS

Achmatovos, Marinos Cvetaje-vos išversti posmai.
Džiugina Vytautas Rakauskas nauja, jau trečia poezijos knyga „Rudens takais“, papildančia buvusio politinio kalinio, prozininko ir poeto brandžios kūrybos kraitį.
Vygandas RAČKAITIS

Vytautas Rakauskas 1946 metais mokykloje per pamoką buvo suimtas, apkaltintas anti-sovietine veikla, patriotinių eileraščių rašymu ir nuteistas 7 metus kalėti. Atdidūrė Pečiorlage, Velsko rajone, Archangelsko srityje. Ką jam, pa-augliui, teko patirti, kokias kančias ir išbandymus atlaikyti, jis papasakojo knygoje „Vel-nio ratu“ (2001 m.). Savo pirmajame eileraščių rinkinyje „Melzgana liepsna“ (1994 m.) Vytautas Rakauskas pateikė nemažai tremtyje sukurtų eiléraščių apie dramatišką, mirtinio pavojaus ir pažeminimų kū-piną tremtinio daliaj, laisvės ir grožio troškimą. Vėliau auto-riau suskurtuose eileraščiuose vyrauja Tėvynės meilės tema,

šviesos siekimo idėjos. Apie politinių kalinių gyvenimą sovietiniuose lageriuose liudija ir kita Vytauto Rakausko knyga „Kai ilgai nepasirodo saulė“ (2012 m.). Šioje apskrymų ir apysakos knygoje autorius žvilgsnis krypssta į sovietinių laikų kaimo žmonių gyvenimą, kompromisus su sąžine. Skai-tytojų dėmesio susilaukė ir dar viena Vytauto Rakausko knyga – apysaka „Vieškeliu“ (2010 m.). Autorius, lankydamas savo gimtajį kraštą, domisi žmonių likimais, pasakoja apie kraštiečių priešinimą sovietiniuokupantui, smurtu slopi-nančiam tautinių judėjimą, par-tizanų kovą, parodo, kas lieka iš meilės ir kitų dvasinių savybių, kai žmogų sužlugdo baimė.

Norėjau susapnuoti Lietuvą...

Laiko dulkės vis labiau sėda ant didžiausio masinio Lietuvos gyventojų trėmimo datos. 1948 metų gegužės 22-oji. Tai diena, kai apie keturiasdešimt tūkstančių lietuvių gyvuliniais vagonais buvo išvežti į Sibirą. Vis mažiau lieka liudytojų, savo akimis mačiusių tą kraupią kelionę, vykusią beveik prieš septynis dešimtmecius. Sulaužyti likimai, sudaužytos svajonės... Viena šios tremties liudininkė gyvena Ukmurgėje. Tai Stefa Kiličonaitė-Simanskienė.

Lietuvoje žydėjo vyšnios

„Ta pavasarį Ukmurgėje taip baltais žydėjo vyšnios, buvo nuostabus vakaras. Su drauge grįžome iš generalinės šokių repeticijos mokykloje. Dvidešimt mergaičių buvo išrinktos šokti baletą. Tarp jų buvau ir aš“, – prisimena Stefa Kiličonaitė-Simanskienė.

Stefa Kiličonaitė, Ukmurgės mokytojų seminarijos ketvirtakursė, su drauge, taip pat Stefa, laimingos grįžo į nuomoja-

mą kambarėli. Naktį mergaitės pažadino beldimas į duris. Buto šeimininkė išeido neprāstyti svečius. Uniformuoti žmonės Stefutei liepė rengtis, nėko neleido pasiimti. „Pasigriebiau tik kelias knygas“, – sakė būsimoji mokytoja.

Keturi vyrai, atstatę durtuvus, varė vienplaukę mergaitę tuščia Kauno gatve. Kaip didžiausią nusikaltėlę...

Išaušus surinkti ukmergės kai sunkvežimiui buvo išvežti į Jonavos geležinkelio stotį. Jonavoje visą dieną Stefą tardė, klausinėjo apie vyresnę seserį Lionę, dirbusią mokytoja Žeimiųose. Kitą dieną prie traukinio sastato mergaitė susitiko savo šeimos narius: mamą, tėtį, tik kai susituokusių seserį Janiną su vyru Henriku Stankaru. Traukinys pajudėjo į nežinią...

Kankinantis klausimas: už ką?

Stefos tėvai gyveno Siesikų valsčiuje, Masiškių vienkiemyje. Tvarkingi ūkininkai turėjo trisdešimt tris hektarų žemės, gražiai prižiūrėjo sodybą, tvar-

kė ūkį, augino tris dukteris: Janiną, Lionę ir Stefą. Jauniausioji Stefutė, kaip ir vyriausioji sesuo Lionė, norėjo būti mokytoja. Tėvas kartu su savo seserimi turėjo kuliamą mašiną, pagelbėjo kaimynams kuliant jausus. 1947 metų rudenį kuliamoji buvo nacionalizuota.

Kaime pokariu buvo neraumu. I Kilijonų sodybą naktimis ateidavo ir miškiniai, ir stribai. Kaip ir daugelio Lietuvos ūkininkų, taip ir Stefos šeima atsirado „juoduose sarašuose“. Iš trijų Masiškių kaimo sodybų tik vienai šeimai pavyko išvengti tremties.

Kančios ir skausmo kelionė

Penkiasdešimt penktu numeriu pažymėtas vagonas, į kurį buvo suvaryti Stefos artimieji, buvo sausakimšas. Langai ir durys – užkalti. Traukiniui sustojus, keleivius išlaipino, kad povagonu atliktų gamtinius reikalus. Žmonės meldėsi, sirgo, mirė. Žydint už langą gegužėivisame vagone skambėjo giesmė „Dievas mūsų prieglauda“. (keliamai į 8 psl.)

Užjaučiamė

Mirus buvusiam LPKTS Varėnos filialo ijkūrėjui ir pirmininkui Vytautui Bronislovui Gutauskui (1938–2016), nuoširdžiai užjaučiamė šeimą ir artimuosius.

LPKTS Varėnos filialas

Dėl buvusios politinės kalinės Antaninos Valeikienės mirties nuoširdžiai užjaučiamė šeimą ir artimuosius.

Lietuvos politinių kalinių sąjunga

Dėl buvusios politinės kalinės Elyros Pliupelytės mirties nuoširdžiai užjaučiamė šeimą ir artimuosius.

Lietuvos politinių kalinių sąjunga

Dėl buvusio politinio kalinio Alfonso Slaninos mirties nuoširdžiai užjaučiamė artimuosius.

Lietuvos politinių kalinių sąjunga

Dėl buvusio politinio kalinio Alfonso Slaninos mirties nuoširdžiai užjaučiamė artimuosius.

Lietuvos politinių kalinių sąjunga

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“

Prenumerata priimama bet kuriame „Lietuvos pašto“, „Pay Post“ skyriuje, per „Lietuvos pašto“ laiškininką, paskambinus informacijos tel. 8 700 55 400, internetu www.prenumeruok.lt.

Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį.

Prenumeratos indeksas 0117. Kaina:

1 mėn. – 2,40, 3 mėn. – 7,19,

6 mėn. – 14,40, 12 mėn. – 28,79 Eur.

ISSN 2029-509X

Tremtinys

Leidėjas Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sąjunga

www.lpkts.lt

Redaktorė Jolita Navickienė

Redakcija: Dalia Maciukevičienė, Vesta Milerienė

Maketavo Ignas Navickas

Adresas: Laisvės al. 39, 44309 Kaunas, tel. (8 37) 323 204

el. paštas: tremtinys.redakcija@gmail.com

Įmonės kodas 300032645

Ats. sąsk. Nr. LT18 7044 0600 0425 8365, AB „SEB“ bankas

ILSÉKITĖS RAMYBĖJE

Alfonsas Slanina

1931–2016

Gimė Žiežmarių valsč. Kairiškių k. ūkininkų Petro ir Bronės Slaninų šeimoje, auginusioje aštuonių vaikus. Okupacijos metais įkovotojų už laisvę gretas išėjo penkių vaikai: Jonas (1919–1945), Antanas (1923–1945) ir Pranas (1924–1948) žuvo kovose su okupantu, Bronius (1920–1945) dingę be žinios, Aloyzas (1933–1949) buvo nužudytas Kauno saugume. 1947 m. vasarą, po brolių žūties, Alfonsas išsilijo į Tauro apygardos partizanų gretas. Draugams žuvus, pasitraukė į Žiežmarių apylinkes, susitiko su kuopos vadu Romualdu Randžiu-Meška, taip rezervinio būrio kovotoju Jokeriu. 1949 m. Kauno r. Margeliuose suimtas, nuteistas ir įkalintas Mordovijos, Omsko lageriuose. 1956 m. sugrižęs į Lietuvą, apsigyveno pakaunėje, sukūrė šeimą, užaugino vaikus. 2003 m. Alfonas iniciatyva ir lėšomis Kairiškių kapinaitėse pastatytas paminklas jo brolių ir kitų šio krašto partizanų atminimui. Buvo aktyvus patriotinių renginių dalyvis, dalyvavo atkurtos Didžiosios Kovos apygardos, Lietuvos politinių kalinių sąjungos veikloje, buvo jos tarybos nariu. Pastaraisiais metais Alfonsas svajojo parašyti atsiminimus apie savo krašto partizanus, surinkti daugiau duomenų ir išleisti knygą. Deja, likimas nesuteikė laiko jo svajonei išspildyti...

Palaidotas Kaišiadorių r. Kairiškių kapinaitėse.

Užjaučiamė dukterį ir artimuosius.

LPKS Kauno skyrius

Elvyra Pliupelytė

1921–2016

Gimė Rokiškio aps. Svėdasų valsč. Kunigiskių k. Mokėsi Užpalų vidurinėje mokykloje, Utenos gimnazijoje, Vilniaus universiteto Chemijos fakultete. Dar studijų metais įsitraukė į organizuotą pasipriešinimo veiklą, tapo partizanų ryšininkę. Buvo areštuota ir 1950 m. sovietinio karinio tribunolo nuteista 25 m. lagerio. Kalėjo Magadanose sr. lageriuose. Peržiūrėjus bylą, 1956 m. iš lagerio išleista, grįžo į Lietuvą. Dirbo Žemdirbystės institute, vėliau Respublikinėje agrochemijos laboratorijoje. 1974 m. apgynė daktaro disertaciją. Prasidėjus Atgimimui įsitraukė į Sajūdžio veiklą, aktyviai dalyvavo įkuriant Lietuvos politinių kalinių bendriją „Kolyma“, buvo ilgametė organizacijos tarybos narė, aktyviai dalyvavo „Vilniujos“ draugijos veikloje.

Palaidota Kauno Karmėlavos kapinėse.

Užjaučiamė artimuosius.

Lietuvos politinių kalinių bendriją „Kolyma“

Antanas Masiulis

1931–2015

Gimė Radviliškio r. Šiaulėnų valsč. Jokobiškių k. ūkininkų Šeimoje. 1949 m. kartu su šeima išstremtas į Irkutsko sr. Tulūno miestą. Dirbo statybose ir vairuotoju. 1957 m. sukūrė šeimą su tremtine Vaidute Andrišiūnaite. 1958 m. grįžo į Lietuvą. Užaugino dukterį ir du sūnus. Dirbo vairuotoju.

Palaidotas Radviliškio kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiamė vaikus ir gimines.

LPKTS Radviliškio filialas

Skelbimai

Sausio 23 d. (šeštadienį)

10.30 val. LPKTS buveinėje (Laisvės al. 39, Kaune) įvyks LPKTS valdybos posėdis. Valdybos narius kviečiame dalyvauti.

LPKTS būstinės salėje (Laisvės al. 39, Kaune) kiekvieno mėnesio paskutinį ketvirtadienį vyks patriotinio kino popietės. Pirmoji – **sausio 28 d. 16 val.**, žiūrésime filmą „Žaibas – Dzūkijos legenda“. Kviečiame dalyvauti!

Vasario 6 d. (šeštadienį)

14 val. Vilniaus įgulos karininkų ramovėje įvyks LPKTS Vilniaus filialo ataskaitinis rinkiminis susirinkimas.

Vinco Kudirkos bibliotekos Šančių padalinyje (Sandėlių g. 7, Kaune) veikia architektas, dailininkas, kultūros paveldo vertybų specialisto Jono Lukšės piešinių paroda „Kauno tarpukario modernizmo architektūra“.

Knygų tremties ir rezistencijos tematika galite išsigyti LPKTS knygynelyje (Laisvės al. 39, Kaune) bei internetu www.lpkts.lt.

Spausdino spaustuvė

UAB „Morkūnas ir Ko“, Draugystės g. 17, Kaunas

2 spaudos lankai
Tiražas 1790 egz.

Kaina
0,60 euro

Vasario 1 d. (pirmadienį) 16 val. Kauno įgulos karininkų ramovėje (A. Mickevičiaus g. 19) įvyks renginys, skirtas paminėti sausio mėnesį gimusiems 1918 ir 1949 metų Lietuvos Neprilausomybės Aktų signatarus: Vytautą Gužą-Kardą (1920 m. sausio 2 d.), Steponą Kairį (1879 m. sausio 3 d.), Joną Vileišį (1872 m. sausio 3 d.) ir Kazimierą Steponą Šaulį (1872 m. sausio 28 d.). Koncertuos Kauno Jono ir Petro Vileišių pagrindinės mokyklos moksleiviai.

Organizatoriai – Kauno įgulos karininkų ramovė, LPKTS Kauno filialas, TS-LKD Centro skyrius. Renginio globėja – LR Seimo narė Vincė Vaidevutė Margevičienė.

Apie valią, nugalinčią mirtį ir kančią

(atkelta iš 4 psl.)

Prisipažistu, kad baisu. O jei baisu, pradedu seansą iš naujo. Vėl klausausi raktų sužvargėjimo... Jie žvanga mano vaizduotėje tol, kol pasidarau visiškai abejinga. Pirmasis mažas žingsnelis įveiktas. Išsekinusi dvasines jėgas, susiriečiu kampe ir pajantu begalinį silpnumą... Rytojaus diena – vėl sąmoningai suplanuotas savęs kankinimo žingsnis. Privalau. Privalau išdidžiai numirti, jei gyventi nebus lemta... Raktai sužvargėjo – nebebaisu. Dabar žingsniai. Žingsniai koridoriumi, artėjantys prie mano kameros durų... Baisu? Jei baisu, iš naujo... Žingsniai, žingsniai, žingsniai... Dešimtajį kartą, dvidešimtajį... Girdžiu juos ir prisiverčiu negirdėti tol, kol nustos būti baisu... Vėl nauja diena... Jau ir raktai sužvargėjo, jau koridoriuje girdisi greiti ir grėsmingi žingsniai prie mano kameros durų atdunksėjo... Jau rakina mano duris. Baisu? Taip, taip, taip! Meluočiau, jei sakyčiau, kad nebijau, o žinau, kad baimė turiu nugalėti, todėl sukaupusi valios ir vaizduotės pastangas, leidžiu, gal jau šimtajį kartą rakinti duris...

Kiekvieną dieną vis garsėja besiartinančio, neišvengiamo likimo žingsniai. Vis dažniau naktimis trinksi durys, skamba raktai, žingsniai... Išveda... Atveda... Ateina ta naktis, kad išveda mano bendrabylininkus Šilių ir Brazauską... (Antanas Šilas ir Petras Brazauskas buvo sušaudyti 1946 m. lapkričio 18 d. – O.V.)... Aš vis dar čia... Artejo mano laikas. Stengiaus nepasiduoti žudanciam pesimizmui... Laikas artejo prie ribos, ir aš tai labai aiškiai jaučiau. Mano kartos mirtininkų jau nebebuvo... Buvo mirtininkai, bet... Savo likimo laukiau jau ketvirtą mėnesį. Atomazgą jaučiau ne tik aš. Naujai nuteisiesiems myriop aš buvau praeitis. At-

sisveikinimo su šia kamera neišvengiamumą jautė ir mano sargai. Neatrodė, kad jie laukia mano mirties... Vėliau tuo išsitikinau..."

Pasivaikščiojimo metu rasta savaržėle Nastutė kameros sienoje rašė savo testamentą (pateikiu jį ne visą – aut.), kuriaame ji išreiškia savo tikėjimą, kad ateis laikas, kai Lietuva vėl bus laisva:

*Šią paskutinę naktį žvaigždei
krivant
ir mirčiai šliaužiant
keliais pas duris,
i jūsų širdis rašau testamentą –
tegul kraujų lašais manieji
žodžiai kris.*

*Palieku jums takelių
gelsvą auksą
ir lauko šaltinelių
trykštančius perlus,
palieku (jeigu vakaro sulauksiu)
pripylusi žiburių į ezerus gilius.
Palieku meilę, didelę, nemarią,
Kokią tik mirštanti širdis
tegali jaust,
Palieku vasaras skambias
kaip varj
Ir žemę LAISVĄ, atpirktą krauju...*

Dar kelios dienos buko ir šalto laukimo... Ir 1946 metų gruodžio 15-osios naktį... „Štai jau prie mano durų... Jau rakina duris... Nebaisu...nebaisu“ – mintyse tikrinu save, ar įveikiau baimę, ar pasiruošusi sutikti likimą neverkdama, neprāsydama pasigailėjimo. Taip. Tik tas duris rakina be galio ilgai – laikas sustojo prie mano durų. I kamerą sugriūna penki žvaigždėti čekistai... Kanoverskytė. Aš, – atsistoju ir susvyrusoju.“

Jai liepė pasiimti daiktus. Ji dar sakė, kad jai daiktų nereikia, „aname pa-

saulyje jų neprireiks“. Vis dėlto pasi- ėmė savo daiktus, jau sukištus į maišą, ir juos vilkdama grindimis kartu su čekistais išejo į kalėjimo koridorių. O ten pilna kariškių, „smalsiai mane smaigstančių akimis. Ko jie susirinko? Pasižiūrėti, ar verksiu, raitysiuos, pulsiu ant kelių prieš juos iš baimės? Nesulauksite!

Tempiu maišą grindimis. Pasukam už kampo. Čia sustojame, ir vienas iš tų viršininkų liepia padėti daiktus... Žvaigždėtasis išskleidžia popierių ir išgirstu: „Aukščiausia bausmė – sušaudymas – jums pakeičiamama dvidešimčia metų katorgos darbų“.

Mergaitė vėl grąžinama į Lukiskių kalėjimą, vėliau gyvuliniuose traukiniu vagonoose golgotų keliai... Novosibirkas, Krasnojarskas, Magadanas, Norilskas, Mordovijos griežtojo režimo lageriai...

1956 metų pabaigoje grįžo į Lietuvą „I tėviškę grįžusi svetima pasijutau. I Lietuvą grįžusi Lietuvos neberadau. Svetimieji Lietuvoje jaučiasi šeimininkais esą, o aš Lietuvoje gimusi ir augusi, svetima“, – taip apie savo gyvenimą grįžusi rašė Anastazija.

Ištekėjo. Gimė dukrelė (dabar ji edukologijos mokslų daktarė, žymi rašytoja ir poetė Jūratė Sučylaitė). Po pusmečio, gimus Jūratei, mirė vyras.

Anastazija dirbo svetimus jos pri-gimčiai darbus: sąskaitininkė, buhaltere, laisvalaikiu vadovavo meno savi-veiklai, rašė scenarius kultūros renginiams. Gavo pasiūlymą dirbtį Panevėžio kultūros namuose. Čia dirbdama, tuos kultūriškai apleistus namus paver-tė vienu pagrindiniu Panevėžio kultūros ir traukos centru, į kurį veržesi ir jaunimas, ir pagyvenę panevėžiečiai. Kai kultūros namai buvo atkurti, Panevėžio KGB viršininkas Steponas Kišo-

nas „prisiminė“, kad Anastazija Sučylienė – buvusi politinė kalinė, pasiūlė jai „bendradarbiauti“, o jai nesutikus, pradėjo visokiausiais būdais persekioti. Tokia pat degančia neapykanta buvusiai politinei kalinei degė ir miesto komunistų partijos komiteto sekretori Teofilė Bitinaitė.

Viena po kitos buvo leidžiamos Anastazijos Kanoverskytės-Sučylienės knygos. Duktė Jūratė Sučylaitė, baigusi Kauno medicinos institutą, tapo gydytoja psichiatre, psichoterapeute, moksline, poete ir rašytoja. Jau išleido 14 knygų: eileraščių rinkinių, romanų, esė rinkinių; dirba Klaipėdos universitete, dabar globoja jau sirguliuojančią, Lietuvos istorijos legenda tapusią, mūsų amžininkę poetę ir rašytoją, LDK Didžiojo kunigaikščio Gedimino ordino riterę, savo mamą. Didžiuoja ja.

Nastutė iki šiol „ravi atmintį“. Joje ryškiausiai menasi jos tévų namai, tėvas ankstyvais rytais kalantis dalgi, išnykės Žvirgždūnų kaimas, kalėjimo metai, dardėjimas gyvuliniuose vagonuose į Sibiro golgotas, sunkus, alinanantis bolševikmečio vergų kalėjimuose darbas, namų ilgesys.

Ir meldžiasi poetė savo gražaus ir prasmingo gyvenimo rudenių tais pačiais žodžiais, kuriais meldėsi „užgrotuotam rūsy / tą pavasarį / sprogstantį lie-pomis“, kaip meldėsi „po pūga / po naktim / po šiaurinės pašvaistės nesu-sildančiom liepsnom“:

*Aš meldžiuos, kaip meldžiaus:
meilės tik neatimk,
smaugia mus
neapykantos, rietenos...
Kurs esi danguje,
sugrąžink, sugrąžink
mus į mūsų vienintelę
dorąją Lietuvą.*

Prof. Ona VOVERIENĖ

grįžti į Lietuvą. Dar po metų grįžo Stefos téveliai ir sesers Janinos šeima.

Namuose šeimininkavo svetimi

Šimanskiai apsistojė pas giminaičius Kaune. Tremtinių niekas nenorėjo registruoti, nenorėjo priimti į darbą. Tėvų sodyboje Masiškių kaime gyveno svetimi žmonės.

Negaudama darbo ir norėdama baigti mokslus Stefa ryžosi kreiptis pagalbos į aukščiausią valdžią Vilniuje. Tačiau grįžus į vizito sulaukė priešingo rezultato – per 24 valandas ji turėjo palikti Kauną.

Ukmergėje Stefa sutiko savo mokslo draugę, kuri padėjo jai ir vyru Stasiui prisiregistravoti šiame mieste. Šimanskiai sunkiai kūrėsi, savo rankomis pasistatė namelį Krekšliuose. Lietuviuje gimė antroji duktė Jolanta. S. Šimanskienė dirbo autobusų parke konduktore, bet taip ir neigydendino savo svajonės – dirbtį mokytoja...

„Tėvyne, kodėl mūsų šeimai paskyrei tokį sunkų gyvenimo kelią“, – po daugelio tremties metų sunkiai judant, ligų prispausta senyva moteris negali sulaikyti ašarą...

Zita BATAITIENĖ

Norėjau susapnuoti Lietuvą...

Igarkoje prie kraunamų rietuvių. Stefa – pirma iš dešinės

(atkelta iš 7 psl.)

Po daugelio metų bažnyčioje išgirdusi šią giesmę, moteris girdėjo ir kitą garsą – traukinio ratų bildes...

Pravažiavus Uralo kalnus pradėjo atidarinėti langus. Traukinys lékė per žaliuojančias pievas... Pravažiavus Čeliabinską visus varė į pirtį. Kai po kelių savaičių varginančios kelionės traukinys sustojo Krasnojarske, Jenisiejų buvo sukaustės ledas. Išlaipinti ant kranoto keleiviai laukė dienos, kada laivas

mą šalčiai siekia iki 50–60 laipsnių, varšarą žemės paviršius atšyla apie 30 centimetrus. Žemė apaugsi krūmokšniais, žiliugsinti. Keliai ir šaligatviai išskloti lentomis.

Igarkoje lietuvius apgyvendino šaltuose barakuose, pilnuose blakių. Žmonės miegojo ant pjuvenų.

Kilijonų šeimos nariams, kaip ir kitiams lietuviams, teko alinančiai dirbti Igarkos miško pramonės kombinate dvim pamainomis. Stefa krovė pjuve-

nas, lentas dėjo į aukštą, iki 18 metrų siekiančias rietuves. Po darbo grįžda vo kraujuojančiomis rankomis. Nedirbantieji dienai gaudavo 400 gramų duonos, darbininkai – 600 gramų, vairuotojai – 800 gramų.

„Kol grįždavome iš darbo, beveik visi duonos normą suvalgydavome. Gerai, kad sesuo Lionė iš Lietuvos atsiu davo lašinių – tai mus išgelbėjo nuo bado“, – prisimena moteris.

Prie duonos reikėdavo stovėti ilgose eilėse, stipresnėje vyrai moteris nustumdavo nuo laiptų...

Tremtyje Stefa Kilijonaitė susipažino su vairuotoju Stasiu Šimanskiu, netrukus ištekėjo. 1954 metais Igarkoje gimė duktė Angelė.

Vos su triju mėnesių kūdikiu šeima leidosi kelionėn į Krasnojarską pas Stasio tėvus, taip pat tremtinius. Ištvėrusi šaltį ir badą pavojingoje kelionėje per stebulką Angelė liko gyva.

„Norėjau susapnuoti Lietuvą, juk Igarka pastatyta ant tremtinių kau lų“, – atsidūsta tremties ženklu pažymėta moteris.

Tik po dešimties metų tremties – 1958 metais Šimanskui šeimai leista